

Te akatikaanga a te Tuanga Taporoporo no te au angaanga a te Runanga Takere Moana ki roto nei i te Kuki Airani.

Na teia kura akapāpū e akamarama i te tupuanga o te au tuanga te ka anoanoia i te akatikaanga a te tuanga taporoporo no te au angaanga ta te runanga takere moana ka rave. Kua piri katoa mai te tuanga taporoporo i te teateamamaoanga i teia kura akapāpū.

Eaa te akatikaanga a te tuanga taporoporo?

Ko te raitini ranga e te kerī moana tei akamanaia ki raro ake i te ture nui o te Runanga Takere Moana 2019 ka oronga te reira i te tikaanga ki te tangata mou raitini kia kimikimi matatio e te kiriti mai i te mou-moana (tuitui moana). Noatu ra te reira, kare te tangata mou raitini e rave i tana angaanga me kare e akatikaanga mei ko mai i te tuanga taporoporo kia tau ki raro ake i te ture nui o te taporoporoanga i te ao natura 2003 (**Ture Nui**) e pera te au ture iti (**Ture Iti**).

E rua tu akatikaanga: e **tika orongaia** me kare e **tika angaanga**. Teia to raua akamaramaanga i raro nei.

Naai e oronga i te akatikaanga a te tuanga taporoporo?

Na te kopapa akatika e oronga i te akatikaanga a te Tuanga Taporoporo. I te tua o te raveanga angaanga a te Runanga Takere Moana ko te Konitara Taporoporo tei akatakaia ei tuku i te tika. Kare teia konitara i te kopapa tinamou, e ka uipaanga ratou me anoanoia tetai patiangā kia akarakaraia no te tika orongaia e te tuanga taporoporo e pera te tikaanga angaanga.

Mei te tai ngauru ma tai au mema i roto i teia Konitara, ka piri katoa mai te Tama Akatere o te Tuanga Taporoporo, e rima mema tei akamanaia e te Minita Ngateitei ei mata no te iti tangata Kuki Airani, mei te ono katoa mema tei nakiro e e kite karape to ratou ki roto i teia tuanga angaanga (ka atui ia mai te au taunga tuanga apii no te papa moana).

Ka tuku tetai uatu tangata mou raitini i tana patiangā ki te Konitara Akatika o te Tuanga Taporoporo.

Ko te au takainga no te pati i te akatikaanga a te tuanga taporoporo ka riro e na te Opati o te Tuanga Taporoporo e akatere kia tau ki raro ake i te akaueanga a te ture nui e te ture iti. Ka

akarakara te opati me kua tau te patiangā i mua ake ka tukuia atu ei ki te Konitara no te akatanotano e te paunuanga.

Ka oronga katoa te opati i te tauturu tei anoanoia me kare ka tono i tetai au taunga i te oronga i te tauturu te ka anoanoia e te Konitara.

Eaa te tuke i rotopu i te tika orongaia e te tika angaanga ?

Ko tetai au angaanga i raro ake i te ture nui koia ko te 'āenga 2 (tier 2) te kare e tamanamanata maata i te ao rangi. Ka rauka ua teia au angaanga i te rave me akatika te konitara. Ko te maataanga o te au matini ranga te ka taangaangaia kare te reira e tamanamanata maata i te au apinga ora i roto i te moana, noatu ra te reira ka anoanoia rai te tika orongaia.

Ko te au angaanga i raro ake i te 'āenga 3 (tier 3) ka arapaki te reira i te ao rangi

e ka anoanoia te tika angaanga mei ko mai i te Konitara. Tei raro ake te kiriti mai angā i te tuitui moana i te 'āenga 3.

Ka anoano pakari ia te tika angaanga me raveia te au tuanga angaanga te ka tamanamanata maata i te papa moana mei teia te tu, me tamataia te au matini kerī e te kiriti mai i te tuitui moana.

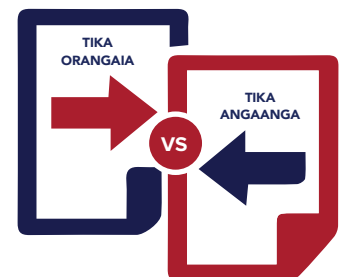
Ko te patiangā no te tika angaanga ka anoanoia tetai ripoti no runga i te au manamanata te ka tupu ki te ao rangi.

Kua akaue katoa mai te ture nui e kia ooraia te patiangā e te ripoti ki te iti tangata kia tuku mai i to ratou au manako.

Ka anoanoia tetai uatu ka pati i te tika a te tuanga taporoporo kia akaari mai i teia au tuanga ki roto i tana patiangā.

- Ka akapeea ratou i te paunuanga i te manamanata te ka tupu ki te au apinga ora o te moana.
- Eaa ta ratou ka rave no te paruru atu i te reira.

Ka aru te Konitara i te orongaanga o te tika orongaia e te tika angaanga ki tetai au turanga tei anoanoia. Kare te Konitara e oronga i tana akatikaanga me e tumu taukore tetai.

Eaa te au “akakotingaanga”?

Na te au akakotingaanga e oronga i te tikaanga ki tetai tangata mou raitini kia akamata i te rave i tetai au angaanga. Kua akatakaia tetai au takaianga ki roto i te akatikaanga mei teia te tu:

- Tukuanga i tetai tangata tiaki ki runga i te au matini angaanga
- Akara matatio i te turanga o te au apinga ora i raro i te moana
- Oronga mai i tetai au tataanga tika e te ripoti ki te opati e pera katoa tetai moni (tutaki). E moni tutaki no te akapapuaanga e kua aruia te au tuanga tei anoanoia).

Eaa te ka tupu me akamanaia te akatikaanga e te tuanga taporoporo?

Me akamanaia tetai akatikaanga ka akamata i reira te tangata mou raitini i te au angaanga tei akatakaia ki roto i te tika oronga e te tika angaanga mate aru katoa i tei tataia ki roto i te ture nui e te ture iti e pera te au akakotingaanga no te akatikaanga.

Ka anoanoia te au tangata mou raitini kia akarakara matatio e te akatere i te au manamanata te ka arapaki i te au apinga ora

ki roto i te moana kia tau ki raro ake i ta ratou porokaramu me kare parani no te paruru i te ao rangi. E au papa tata teia tei akataka mai e eaa, aea, e ka akapeea te tangata mou raitini me rave i te akarakaraanga i te au manamanata te ka tupu mai no roto mai i te au angaanga tana e rave ra.

E mea puapinga katoa kia taangaanga te tangata mou raitini i te au ravenga tau, e kia matakite katoa i te taangaanga i te au mataara meitaki no te paruru atu i te ao rangi e pera te au matini tano e te au ravenga tei tau kia aruia.

Mei te mea e ka anoanoia kia akaatea, ka inangaroia te tangata mou raitini kia teateamamao i te parani akaotianga angaanga. Ka akataka mai teia parani i te au takaianga te ka aruia e te tangata mou raitini no te akaotianga i te angaanga e te au angaanga ta ratou ka rave no te akameitaki akaouanga i te oraanga e te turanga o te au apinga ora ki raro i te moana.

Ka akara matatio te opati i te au angaanga kia aru i tei paraniia e te au akakotingaanga tei akatikaia. Ka raveia teia na roto i te ripotianga e te akarakaraanga, e pera te vaitoanga i te turanga angaanga e te uriuri akaouanga e te e te akara matatioanga me kua aruia te au ture i akanoonooia. Ka komakoma e ka piri atu te opati ki tetai au tuanga kekē mei te Runanga Takere Moana i te tu’a i tetai au manako ma te akapapu e kua aruia te au akaueanga a te raitini e te turanga o te ao rangi.

Me kare i aruia teia au akaueanga nei, ka rauka i te kopapa akatere me kare te Konitara i te tipu i te raitini.

Teia te akatakaanga o te au takaianga i raro nei.

